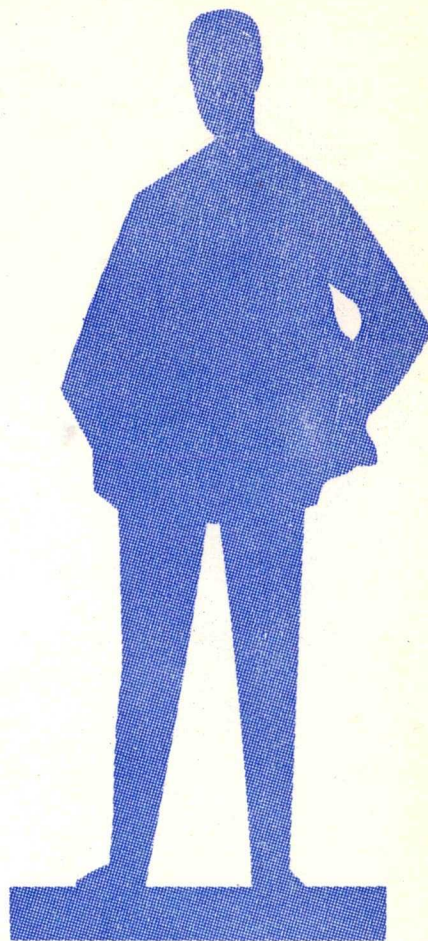

B 72141

JÓZSEF ATTILA
TUDOMÁNYEGYETEM

Útmutató

GÖRÖG SZAK

SZEGED, 1971

B. 72141

JÓZSEF ATTILA TUDOMÁNYEGYETEM
BŐLCSESZETTUDOMÁNYI KAR

UTMUTATÓ
a görög B/ szak számára

Szeged
1971

B 72141

F.k.: Dr.Serfőző Lajos okt.rektorhelyettes
Készült a JATE sokszorosító műhelyében, Szeged.
Engedélyszám : 749/1971. - Méret : B/5
Példányszám : 100 - F.v.: Papp László

A GÖRÖG B/ SZAK TANTERVE

A szak képzési célja olyan szakemberek nevelése a magyar közművelődés, tudomány és felsőoktatás számára, akik az ógörög irodalmi alkotások nyelvét jól ismerik, tájékozottak a görög antikvitás gazdasági-társadalmi életében, történelmében, irodalmában s kulturtörténetének egyéb ágaiban /mint vallás, mitológia, filozófia, tudományok, képzőművészet, stb./, látják és láttatni tudják a görögségnek az emberi haladásban játszott rendkívüli szerepét, érdeklődésüknek megfelelően egy-két/irányban elsősorban diplomamunkájuk tárgykörében/ különösen elmélyült ismeretekkel rendelkeznek, s bepillantással bírnak a magyarsággal szoros kapcsolatban álló Bizánc világába.

Tantárgyak	Félévenként egy-egy hétre eső órák száma:										Képzési idő alatti ösz- szes óraszám	Gyj.	Koll.	Szig.
	3. E Gy	4. E Gy	5. E Gy	6. E Gy	7. E Gy	8. E Gy	9. E Gy	10. E Gy						
Auctorolvasás	- 3	- 3	- 3	- 3	- 2	- 2	- 2	- 2			280	3-5 7-9	-	6.10.
Görög nyelvtan és nyelvgyakor- latok	2 1	2 1	1 1	1 1	- -	- -	- -	- -			140	5.	3.4.	6.
Irodalomtörténet	- -	- -	1 -	1 -	1 -	1 -	1 -	1 -			84	-	5.8.	6.10.
Nyelvészet	- -	- -	- -	- -	1 -	1 -	- -	- -			28	-	7.	10.
Speciális kol- légium vagy szeminárium	- -	- -	- -	- -	- 1	- 1	- 2	- 2			84	7.8.	9.	10.
Szeminárium	- -	- -	- -	- -	- 1	- 1	- 1	- 1			56	7-10	-	-
	6	6	6	6	6	6	6	6			672 óra+az előkészítő év:56 óra			
Gyakorlati je- gyek száma	1	1	2	-	3	3	2	1						
Kollokviumok száma	1	1	1	-	1	1	1	-						
Szigorlatok száma	-	-	-	1	-	-	-	1						
				/összevont/				/összevont/						

1
2
1

A tanulmányi és vizsgakövetelmények részletezése

1./ Kötelező szakmai gyakorlat és tanulmányi kirándulás görög szakosok számára egyelőre elő nem írható.

2./ A diplomamunka témáját a hallgató legkésőbb a 7. félév elejéig jóvá hagyatja a tanszékkel. A szemináriumi munka során /és külön konzultációkon/ hónapról hónapra ellenőrsi és irányítja a tanszék a diplomamunka előrehaladását. A kész diplomamunka benyújtásának a 10. félév végén meg kell történnie; ez a második szigorlatra bocsátás előfeltétele. A tanulmányi idő 1. és 2. félévében a tanszék alaposó foglalkozásokkal - amelyeknek formája vagy konzultáció vagy órarendben hirdetett speciális kollégium illetőleg nyelvgyakorlat - segíti a görög B/ szakot felvenni szándékos hallgatókat nyelvtudásuk fejlesztésében.

3./ A 7 -10. félévekben kötelezően előírt speciális gyakorlatok és kollégiumok egyebek mellett a következő tárgyköröket érinthetik: nyelvtudás, felirattan, papirologia, numizmatika, bizantinológia. A hallgató, amennyiben több speciális kollégium között választhat, úgy állítsa össze órarendjét, hogy azon a területen kapjon segítséget a felvett órák látogatásával, ahol csak a szakirodalom /kézikönyvek/ tanulmányozásával nem tud maga kellő tájékozottságra szert tenni.

4./ A foglalkozásokon való részvételre, az ellenőrzésre és számonkérésre vonatkozó előírások azonosak a latin szak azonos tárgyú előírásaival.

5./ A szigorlattal kapcsolatos előírások általában a görög szakos képzésben ugyanazok, mint amelyeket latin szakon alkalmazunk.

A 6. félév után leteendő első szigorlat résztárgyai:

Írásbeli /4 óra/:

a/ Ismert attikai szöveg magyarra fordítása /szótár nélkül/

b/ Két-három alaktani /névszó- és igeragozási/ feladat megoldása írásban.

Szóbeli

- a/ A leiró görög nyelvtan /attikai és ion nyelvjárás/.
- b/ Görögország története /az ókor részletesen, a középkor és újkor vázlatos áttekintés formájában/.
- c/ A görög irodalom kezdetei és archaikus kora.

A 10. félév végén esedékes második szigorlat résztárgyai:

Írásbeli:

Ismeretlen görög szöveg magyarra fordítása szótárhasználattal.

Szóbeli:

- a/ A görög nyelv története
- b/ A görög irodalom a klasszikus kortól az antik világ végéig.

6/ Görögből tanulmányi átlageredményt az adott félévben letett összes vizsgák osztályzatának számtani középátlagosa adja. A szigorlat eredményét súlyozottan /kettőzve/ kell beszámítani.

7./ Görög B/ szakot csak olyan hallgató vehet fel, aki latin A/ szakos képzésben részesül. Így a latin A/ szakon megszerzett ismereteket és készségeket a görög szakos oktatásnál meglévőknek tekintjük.

8./ A görögnek B/ szakként való felvétele előtt a hallgató a tanszéken vizsgát tesz az attikai nyelvjárás alaknájából. E vizsga letételére rendszeren a 2. félév végén kerül sor. Kivételesen már egyetemi tanulmányai elején leteheti ezt a vizsgát és megkezdheti a görög szakos órák látogatását az a hallgató, aki középiskolai tanulmányai során megfelelő szintű görög tanulmányokat folytatott. Az ilyen módon görög szakossá lett hallgató első szigorlatát már a 4., második szigorlatát már a 8. félévben leteheti; az utóbbit ilyenkor úgy, hogy a kész diplomamunkát nem kell a szigorlat előtt benyújtania. A 9. és 10. félévben aztán legalább heti 1-1 óra speciális kollégiumot vagy szemináriumot látogat még és befejezi diplomamunkáját.

Tájékoztatás a szakpárosításról és specializálódási lehetőségekről

A görög B/ szakot csak latin A/ szakkal párosítva lehet felvenni harmadik szaktárgyként, kivételesen a nem-latin A/ szak elhagyásával második szaktárgyként. A specializálódási lehetőségek főirányai: görög irodalomtörténet, bizantinológia, ókori egyetemes történelem, római irodalomtörténet, középlatin filológia, régészet.

A tanulmányok befejezése

A görög szak szempontjából abszolutóriumot az a hallgató kaphat, aki legalább elégséges osztályzatú szakdolgozatot készített és második szigorlatát ugyancsak legalább elégséges eredménnyel letette. A diploma a végzett hallgatót "okleveles görög filológus"-nak minősíti. Az elégséges speciális képzés külön záradékban kerül az oklevélre /pl. "Görög irodalomtörténetből speciális képzésben részesült"/.

P R O G R A M

Görög nyelvtan és nyelvgyakorlatok

A tantárgy célja az attikai dialektus részletes alak-
tana és mondattana, a főbb görög dialektusok /különös te-
kintettel a homéroszi nyelvre/ valamint a koiné és a bi-
zánai görög nyelv legfontosabb sajátosságainak tanulmányo-
zása és begyakorlása. A begyakorlás elsősorban eredeti szö-
vegek elemzésével történik.

A tananyag tematikája. Alaktan. Hangtani ismeretek.
A magánhangzók változásai /contractio, syncope, metathesis,
metathesis quantitatis, hiatus, elisio, crasis/. Kvalita-
tiv és kvantitatív hangmásulás. A mássalhangzók változásai
/assimilatio, dissimilatio, electio/. A hangsúly és a hang-
súlyozás szabályai. A névszóragerőztetés. Az "a-", "o-" és a
mássalhangzós tövű declinatiók. Az attikai névszóragerőztetés.
Az összevont fő- és melléknevek ragozása. A dualis végző-
dések. Heteroclisia és metaplasmos. Esetragszerű végződés-
sek. A melléknevek és fokozásuk. A rendhagyó és a hiányos
fokozás. A melléknevekből képzett adverbiumok és fokozásuk.
A névmások és ragozásuk. A névmási határozók. A számnevek
és jelölésük.

Az igeragozás. Általános tudnivalók /igemódok, genus, actio,
tempus, igenevek/. Az igék hangsúlyozása. A thematikus igék
felosztása. Magánhangzós és mássalhangzós tövű igék. Az
aktív, a medialis és a passzív személyragok. Kötőhangzók
és módjelek. Augmentum és reduplicatio. A gyenge és az erős
képzés. Képzési sajátosságok az egyes igeosztályokban. A
jelentés sajátosságai. A deponens igék. A gyakoribb igék
tövei és szótári alakjai. Az athematikus igék felosztása,
sajátosságaik és ragozásuk. A főbb athematikus igék tövei
és szótári alakjai.

Mondattan. A névelő használata. Állitmányi és jelzői szórend. Casustan. Casus recti, casus obliqui. A nominativus használata. A subiectum praedicativum. A vocativus. Az accusativus használata. Az accusativus mint tárgy. Külső és belső tárgyi accusativusok. Obiectum praedicativum. Az accusativus mint határozó. Hely- és időhatározói accusativusok. Tekintethatározói accusativus. Mértékhatározói accusativus. Az accusativus mint véghatározó. A genitivus használata. A genitivus possessivus, subiectivus, obiectivus, originis, quantitatis, materiae, explicativus, pretii, partitivus, copiae, inopiae, memoriae, separativus, comparationis, criminis, temporis, causae. A dativus használata. A dativus commodi, incommodi, nominis, possessivus, sociativus, auctoris, instrumenti, causae, modi, mensurae, temporis, directionis, ethicus. A locativus maradványa. A praepositioniók használata. A jelző és az értelmező. Attributum praedicativum. Appositio praedicativa.

Igensvek és igeneves szerkezetek.

1. Az infinitivus /mint alany, tárgy és határozó/. Az accusativus cum infinitivo mint alany és mint tárgy. A nominativus cum infinitivo mint alany.

2. A participium. A participium coniunctum. A genitivus absolutus. A participium pendens.

3. Az adiectivum verbale.

Az egyszerű mondat fajai, s ezekben az igemódok és igeidők használata. A kijelentő, kívánó és kérdő mondatok.

A mellérendelt összetett mondatok. Az alárendelt mondatok. A consecutio modorum. Az alanyi és a tárgyi mellékmondatok. A határozói mellékmondatok. A feltételes mellékmondatok. A megengedő mellékmondatok. A következményes, a hasonlító és az értelmezői jellegű mellékmondatok. A jelzői mellékmondatok. Az oratio obliqua.

Görög irodalomtörténet

A tantárgy célja, hogy a hallgató a latin szakosként elsajátítandó görög irodalomtörténeti ismereteknél elmélyültebb és bővebb tudásra tegyen szert ennek a disciplinának a területén.

A tananyag tematikájának a magját azok a görög vonatkozású tudnivalók teszik, amelyeket a latin szakos "Antik irodalomtörténet" programja tartalmaz /lásd ott!/. Az abban foglaltak bővítéséről és elmélyítéséről a "Görög auctorolvasás" programja /lásd ott!/ ad világos képet: a görög szakos hallgató sokkal több író és művet ismer meg úgy, hogy azt vagy görög eredetiben vagy legalább fordításban olvassa. A "Görög irodalomtörténet" ezt az ismeretbővítést és elmélyülést teljesíti ki, amidőn a görög literatura olyan fejlődési sajátosságaira, a társadalmi élettel való olyan rejtettebb összefüggéseire, olyan kutatási lehetőségeire irányítja a figyelmet egy-egy kiemelt témakör beható megtárgyalása kapcsán, hogy ezáltal a hallgató fogékonnyá válhat az antik irodalom finomságainak önálló érzékelésére. Tágítja a tantárgy a hallgató görög irodalomtörténeti horizontját azáltal is, hogy a korai bizánci időknek legfőbb irodalmi jelenségeit, áramlatait fővonásaiban megismerteti. Ide tartozik: a Iustinianus kori irodalmi utóvirágzás /epigrammák; történeti monográfia, jogi szakirodalom/; az antik műfajok élete Hérakleios és dinasztiaja koráig /panegyrikos; historikusok/; az egyházi jellegű, szerzetesi eredetű műfajok fokozatos előtérbe kerülése /egyháztörténet; hagiográfia; vallási himnuszok; teológiai művek; egyházi beszédek és liturgikus szövegek/; az antik gyökérszálak egy részének elszakadása a képrombolás évszázada alatt /az irodalmi élet hanyatlása/; az irodalmi élet megélevenedése /"a bizánci reneszánsz"/ Bölcs Leo és Biberban-született Konstantin idején.

Kollokviumot az 5. és 8. félévben tesz a hallgató ebből a tárgyból az addig előadott anyag és a félévente kijelölendő

kötelező irodalom elsajátításának az ellenőrzésére.

Tankönyvként a görög szak fokozott követelményei mellett Tronszkij antik irodalomtörténetével nem érjük be. A hallgató élőnyelvtudása szerint orosz, angol, német, francia vagy olasz részletesebb irodalomtörténeti kézikönyvekből készül fel, ahogyan ezt a szegedi könyvtári viszonyok lehetővé teszik és amint a tanszék esetenként javasolja.

Görög nyelvészet

A tantárgy célja, hogy a hallgatónak áttekintése legyen a görög nyelv fejlődéséről külön nyelvi élete kezdetétől fogva, ismerje a görög nyelvtörténet problematikáját azokon a pontokon, ahol a források hiányossága miatt a nyelvtörténet menetét teljes bizonyossággal megállapítani még nem sikerült.

A tananyag tematikája. A nyugati /dór, stb/, az ión-attikai, az aiol és az arkado-ciprusi nyelvjárások főjellegzetességei és nyelvmélekei /irodalmi szövegek mellett főleg feliratok/ az i.e. VII-IV. században. E dialektusok kialakulására, előtörténetére vonatkozó elgondolások. A homérosi költemények és a mykénéi /linearis B/ táblák nyelvének helye a fejlődésben. Indoeurópai megelőző más családba tartozó nyelvek nyomai /ilyen eredetű helynevek/ megfoghatók-e a történeti görögben vagy sem? A görögökkel érintkező nyelvek /illir, thrák, kisázsiai, föníciai, egyiptomi/; korai kölcsönszavak a görögben. A klasszikus kori nyelvjárások fokozatos eltűnése. A koiné alakulása és annak attikai alapja. Hangtani változások a hellenizmustól a bizánci korig. A nyelv kettős rétegződése ma: démotiké és kartharheusa.

Kollokviumot nyelvészetből a 7. félévben tesz a hallgató a klasszikus görög nyelv dialektusaira és annak történelmi előzményeire vonatkozó ismeretek ellenőrzésére.

Tankönyv magyarul nem áll rendelkezésre. Áttekintésként

legjobb a Cambridge Ancient History I-II. kötetének új kiadásából a görög nyelvtörténeti fejezetet alapul venni s emellett a "Sammlung Göschen" W.Brandenstein-féle görög nyelvtudományát és Hoffmann-Debrunner-féle görög nyelvtörténetét használni.

Görög auctorolvasás

A tantárgy célja mutatis mutandis azonos a latin szakos auctorolvasás célkitűzésével /lásd ott!/.

A tananyag tematikája:

Elolvasandó

Szerző	görög eredetiben	legalább fordításban
Homéros	Ilias I, VI, XVIII, XXIV	A többi rész
Homéros	Odysseia I, VI, IX, XXIV	A többi rész
/Homéros/	-	Béka-egérharc
/Homéros/	-	Apollón-, Aphrodité-, Démétér-himnusz
Hésiodos	Munkák és napok 1-382	A többi rész
Hésiodos	-	Theogonia
Kallinos	Buccholz-Peppmüller-Sitzler Antológiája szerint	A "Görög költők antológiája" szerint
Tyrtaios	"	"
Mimnermos	"	"
Solón	"	"
Archilochos	"	"
Alkaios	"	"
Sapphó	"	"
Anakreón	"	"
Alkman	"	"
Ibykos	"	"
Simonidés	"	"
Xenophanés	"	"
Pindaros	I.olympiai óda	"
Sémonidés	-	"

Arión	"	"
Phókylidés	-	"
Theognis	15-68, 183-192, 667-682, 1069-1070 b, 1109-1114	"
Stésichoros	-	"
Korinna	-	"
Hippónax	-	"
Thalés	-	I. Banu, Korai görög ma- terialisták /Bp. 1952/ szerint
Anaximandros	-	"
Anaximenés	-	"
Empedoklés	-	"
Anoxagoras	-	"
Hérakleitos	-	Filozófiatörténeti szöveg- gyűjtemény I /Bp. 1962/ szerint
Demokritos	-	"
Aischylos	Perzsák	A többi darab
Sophoklés	Antigoné	A többi darab
Euripidés	Médeia vagy Hippolytos	Alkestis, Hekabé, Elektra, a két Iphigeneia, Orestés
Aristophanés	Felhők	Darazsak, Béke, Lysistraté Nóuralom, Plutos.
Hérodotos	I 1-94; IV 1-45; VIII 83-96	A többi részek.
Thukydidés	I 1-23; II 34-69	A többi részek.
Xenophón	Anabasis I-II	A többi részek.
Xenophón	Apomnéoneumata I-II	A többi részek.
Xenophón	-	A bevételek.
Platón	Apologia, Kritón	-
Platón	Politeia VII	A többi részek.
Platón	-	Phaidón, Prótagoras
Aristotelés	-	Metaphysika /Filozófia- történeti szöveggy. szerint/
Aristotelés	-	Politika, Poetika, Athéniek alkotmánya
Démostenés	-	A hűtlen követségről, A koszoruról
Lykurgos	-	Leókratés ellen

Démostenés	V. Philippika	-
Aisópos	4., 41., 154., 228.,	A többi mesék.
Hippokratés	-	Antik Tanulmányok XII. 150-164 szerint
Menandros	-	Embergyűlölő
Theokritos	I. idill	A többi költemény
Kallimachos	Zeus-himnusz	-
Héronidas	-	3., 5.
Eukleidés	-	Az elemek
Epikuros	-	A filozófiatörténeti szö- veggyűjtemény szerint
Iosephos Flavios	-	A zsidó háboru
Bión	-	Bukolikus költemények
Moschos	-	"
Lukianos	-	Hetérák párbeszédei.
Lukianos	-	Istének párbeszédei.
Appianos	-	Polgárháboruk
Longos	-	Daphnis és Chloé.
Musaios	-	Héró és Leandros
Héliodoros	-	Sorsüldözött szerelmesek
Epiktétos	-	Kézikönyvecske
Pausanias	-	Szilágyi János György: A görög művészet világa vá- logatása szerint.'
Plutarchos	Alexandros, Periklész vagy Démostenés élet- rajza	Három szabadon választható páros életrajz
Marcus Aurelius	-	Önmagához I.
Strabon	-	Geographika VII. 1-6. /Antik Tanulmányok IV, 1957, 335-362/
Lukács	-	Evangélium
Pseudo-Longinos	-	A fenségről
Orphikus himnusz	-	"Görög versek antológiája" szerint
Quintus Smyrnaeus	-	"
Nonnos	-	"
Gregorios Nazianzenos	-	"

Priskos	-	"A magyarok elődeiről és a honfoglalásról" /Bp.1958. Szerk. Györffy Gy./ válogatása
Malalas	-	"
Menandros Protektor	-	"
Theophanés	-	"
Georgios Monachos folyt.	-	"
Bölcs Leo	-	"
Biborbanszületett Konstantinos	-	"

Ezenkívül legalább fordításban olvasni kell a Világirodalmi Antológia I. kötetébe felvett görög irodalmi szemelvényeket.

Gyakorlati jegyet a 3-5 és 6-9 félévekben szerez a hallgató részben élőszóban, részben írásban óráról-órára megmutató fordítási készsége és tárgyi felkészültsége alapján.

Tankönyv a görög auctorolvasáshoz nincs; a hallgató nyelvtudásának megfelelő jegyzetes szövegkiadással és bilinguis kiadásokkal készül az órára, ahol az önerejéből meg-nem-oldott problémákon tanári támogatás segíti át.

Görög szeminárium

A tantárgy célkitűzése mutandis mutatis azonos a latin szak szemináriumával; lásd ott!

A tananyag tematikája vonatkozásában is a latin szak szemináriumánál elmondottak az alapvetőek. Kiegészítésül azt kell itt említeni, hogy a görög szakos hallgatónak nemcsak a görög antikvitás, hanem legalább bizonyos fokig a bizantinológia területén is meg kell tanulnia egy-egy téma szakirodalmáról tájékozódni és azt megfelelően felhasználni.

Gyakorlati jegyet a 7-9. félévekben kisebb referátum és hozzászólások alapján kap a hallgató.

Tankönyv, amely kiindulási pontul szolgál a bizánci tárgyú kutatásnál: Moravcsik Gy., Bevezetés a bizantinológi-

glába. A görög tárgyú buvárkodáshoz a legjobb alapvetést /magyar tankönyv híjján/ J.Irmscher, Praktische Einführung in das Studium der Altertumswissenschaften adhatja.

Menandrosz Profektur

Thyophanes

Georgios Mon

Bölcsés

Hibor

Görög speciális kollégium vagy szeminárium

A tantárgy célja a görög ókortudomány és bizantinológia olyan alapvető fontosságú ágairól bevezető tájékoztatást adni a hallgatónak, amelyek a latin és görög szakos képzésben egyébként nem, vagy nem a kellő súllyal szerepelnek.

A tananyag tematikája. A tudományok mai specializálódása mellett a grécista szakmájának minden ágazatában vagy akárcsak azok többségében tökéletes otthonossággal nem mozoghat. Ezt a görög szakos képzés szerveződéésének sem szabad szem elöl tévesztenie. A szegedi görög szakos oktatás egyelőre az ógörög irodalomtörténet és történelem, valamint a bizantinológia magyar föld népeit érintő szektorai-ban adhat önálló kutatásra is képes szakemberjelölteket. Feltétlenül szükségesnek látszik azonban, hogy a hallgató némi tájékozottsággal bírjon azért szakmájának más ágazataiban is. A tájékozódást részben közvetlenül kézikönyvek-ből kell megszereznie /a tanári segítséget konzultáció je-lenti ilyenkor/, részben speciális kollégium illetve sze-minárium látogatásával. Témakörök: Görög felirattan. Papi-rológia és paleográfia. Görög numizmatika. Görög idősza-mítás és kronológia. Görög gazdaság- és jogtörténet. Fejeze-tek a görög /természet/ tudománytörténetéből. Bizánci okle-véltan.

Kollokviumot a 9. félévben tesz a hallgató a speciális kollégiumi anyag e szemeszterre eső részéből; a 7. és 8. félév anyagából gyakorlati jegyet szerez.

Tankönyv magyarul csak a bizantinológia néhány fejezetére áll rendelkezésre Moravcsik Gyulától: Bevezetés a bizantinológiába. Egyébként a nyelvtudásának megfelelő kül-földi kézikönyvet kell a felkészülésnél forgatnia a hallgatónak.

SZIGORLATI KÖVETELMÉNYEK

1./ A szigorlatokra vonatkozó általános tudnivalók a görög szakon azonosak a latin szaknál elmondottakkal /lásd ott!/.

2./ A tantervben előirt egyes szigorlatok követelményei.
Első szigorlat /a 6. félév végén/: "Görög nyelvtan"; "Görög auctorolvasás" anyagából a 3-6 félévben feldolgozott művek illetőleg részletek; "Görög irodalomtörténet" 5. és 6. félévben feldolgozott részei a görög történelem vázlatával.
Második szigorlat /a 10. félév végén/: "Görög nyelvészet"; "Görög auctorolvasás" és "Görög irodalomtörténet" első szigorlaton nem szereplő részei; A "Speciális kollégium vagy szeminárium" címen átvett anyagrészek.

3./ A szigorlat lebonyolításának módjára görög szakon értelemszerűen vonatkoznak a latin szak szigorlatairól elmondottak /lásd ott!/.

B 72141